

Pas in 2016 lichte opleving afzet van grondverzetmachines

De markt voor grondverzetmachines wil maar niet aantrekken. Het lijken zeven magere jaren voor de sector te worden. In 2014 was het aantal verkochte grondverzetmachines nog altijd slechts een derde van het niveau in de topjaren 2007 en 2008. Ook de tweedehands markt heeft het zwaar te verduren gekregen. Overtollige machines hebben hun weg naar het buitenland moeizaam kunnen vinden.

Nieuwe ontwikkelingen op milieugebied vragen echter om nieuwe investeringen. Het verder oprekken van de levensduur van machines is bovendien bijna niet meer mogelijk. In de tweede helft van 2015 zal de markt dan ook langzamerhand aantrekken, waarna in 2016 de opleving in versterkte mate zal doorzetten.

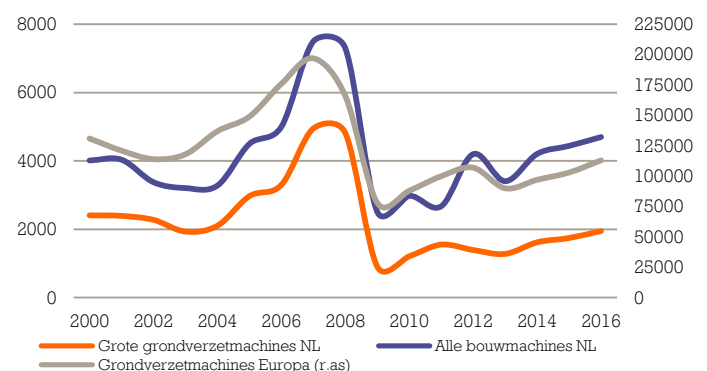
Ook in 2014 nog geen herstel voor markt grondverzetmachines

In navolging van de krimp in de bouw is er de afgelopen jaren een forse krimp geweest in de verkoop van grondverzetmachines. Van een structureel herstel van de markt voor graafmachines en wielladers in Nederland was ook in 2014 nog geen sprake. De Europese markt ontwikkelt zich al sinds 2010 teleurstellend en laat nog niet of nauwelijks herstel zien. Zo wijst de CECE vertrouwensindicator van fabrikanten van bouwmachines op stabilisatie van de afzet. Slechts een kleine meerderheid verwacht groei in de komende periode. Rusland was in 2014 een krimpende markt. De BRIC-landen presteren allemaal minder. Zo krimpt de Chinese markt voor grondverzetmachines al drie jaar.

Groei in 2015 minimaal, pas herstel in 2016

ING verwacht voor 2015 een minimale afzettoename van grondverzetmachines. De oplopende geopolitieke spanningen hebben het sentiment bij infrabedrijven, die immers ook vaak internationaal actief zijn, al een tikje gegeven. Volgens het EIB is in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) recent sprake van een terugval van het herstel van de orderportefeuille. Voor het eerst sinds jaren was in oktober 2014 het vertrouwen van infrabedrijven dan ook lager dan dat van B&U-bedrijven. Voor de sterk van GWW afhankelijke sector grondverzetmachines zijn dit geen bemoedigende signalen. Pas na 2016 is naar verwachting de jaarafzet van grote grondverzetmachines weer terug op het niveau van het begin van deze eeuw (figuur 1).

Figuur 1 Ontwikkeling plus raming aantal verkochte grondverzetmachines, 2000-2016

Bron: Off Highway Research, CECE, Sigma; bewerking en ramingen 2016 ING Economisch Bureau

Van de top 4 op het terrein van grondverzetmachines (tabel 1) zijn Caterpillar en Komatsu de enige full liners (bedrijven die complete scala aan machines aanbieden). Volvo en Hitachi zijn dat nog niet. Werklust was de enige Nederlandse fabrikant, maar is gestopt met de productie. Chinese merken zijn in opkomst. In de mondiale top 50 van bouwmaatschappijfabrikanten met de hoogste omzet staan elf Chinese bedrijven. Via importeurs en handelsbedrijven komen de machines op de Nederlandse markt. De dealers hebben een cruciale rol in de keten. Zij voorzien de machines van de gewenste accessoires (luxe cabine, speciale banden, centraal smeersysteem, camera's, 3D GPS enz.). Afnemers zijn bouw-, sloop- en recyclingbedrijven, aannemers, verhuurbedrijven en loonwerkers. De omvang van het Nederlandse grondverzetmachinepark bedraagt naar schatting circa 50.000 stuks.

Tabel 1. Top 4 spelers* grondverzetmachines en hun importeur/dealer

Top 4 spelers:	Importeur/dealer:
Caterpillar	Pon Equipment
Volvo CE	Kuiken
Komatsu	BIA
Hitachi CM	Hitachi

Bron: interviews; * mondiaal is dit ook de top 4, maar in andere volgorde: Caterpillar, Komatsu, Volvo, Hitachi.

Nevengevolgen crisis: oprekking levensduur, meer verhuur en meer export gebruikt materiaal

- Hoewel de technische levensduur van machines toeneemt en door minder opdrachten het maximum aantal draaiuren steeds verder naar achter kan worden geschoven, kan de levensduur niet eeuwig worden gerekend. Vroeg of laat moeten machines worden vervangen. Bovendien verlangen afnemers dat de machines up-to-date zijn en aan de nieuwste milieunormen voldoen. Dit vergt voor ondernemers hoge investeringen, die in het huidige economische tijdsysteem moeilijk zijn terug te verdienen.
- Een ander effect van de crisis is dat het aandeel van de verhuurde grondverzetmachines is verdubbeld. In 2014 was 30% van de operationele machines afkomstig van verhuurbedrijven, in 2008 was dit nog 15%. Inhuuren van materieel maakt de gebruiker flexibeler.
- De grotere Nederlandse bouwbedrijven zoals Ballast Nedam, BAM, Dura Vermeer, Heijmans en Strukton hebben door het geringe aanbod van werk en een aantal verliesgevendende bouwprojecten moeten saneren. Zij hebben bouw materieel afgestoten en maken nu vaker gebruik van gehuurde machines. Gebruikte (maar ook ongebruikte) grondverzetmachines vonden lange tijd hun weg redelijk gemakkelijk naar onder meer het Midden-Oosten en Afrika. Naar Oost-Europa en vooral Rusland valt deze uitvoer inmiddels echter flink tegen. Ook Brazilië valt als exportland terug. Voor importeur Kuiken heeft dit in combinatie met de lange crisis geleid tot een reorganisatie van het serviceapparaat, met minder locaties en meer mobiele werkplaatsen. Pon Equipment heeft het aanbod van gebruikte bouw machines met garantie ten behoeve van Nederlandse afnemers dit jaar flink uitgebreid.

Box 1. Handel BIA in tweedehands materiaal stijgt

BIA is begin 2009 al gestart met activiteiten op het gebied van 'used equipment': inruilen en een actievere inkoop van gebruikt materiaal. De tweedehands markt heeft BIA geholpen de omzet constant te houden. Er kon veel jong en zelfs ongebruikt materiaal worden ingekocht in het buitenland. De winst wordt hierbij gemaakt op het scherp inkopen. De inruilprijs is in vele landen immers gedaald van 'top naar nul'.

Bron: interview Piet Schreinemachers, used equipment manager BIA

Toekomstperspectief: kansen en bedreigingen voor de ketenpartijen

In onderstaande tabel worden de drie grootste kansen en bedreigingen voor de sector grondverzet benoemd. De mate waarin ondernemers hierop in weten te spelen is bepalend voor toekomstig succes.

Tabel 2 De drie voornaamste kansen en bedreigingen voor de sector grondverzet

KANSEN

- Internationalisering
- Inspelen op duurzaamheid
- Technologische innovaties

BEDREIGINGEN

- Groei Europese economie valt tegen
- Geopolitieke onrust neemt toe
- Concurrentie neemt toe

Bron: ING Economisch Bureau

Technologische trends vooral gericht op duurzaamheid

Oprachtgevers in de bouw letten behalve op de kosten en productiviteit in toenemende mate op duurzame ondernemings- en productvormen. Machineproducenten en machineverhuurders kunnen door bijvoorbeeld machines op de markt te brengen die de CO₂-uitstoot beperken hun concurrentiepositie bij de klant verbeteren. De huidige emissienormen voor de uitstoot van CO₂ zijn Stage IIIB en Tier 4i (interim), de nieuwste machines zullen nog schoner en stiller zijn en moeten voldoen aan Stage IV en Tier 4 final. De Europese Commissie publiceerde in september haar voorstel voor de introductie van de nog lagere Stage V emissienormen voor motoren in bouw machines vanaf 2019/2020. Dit leidt behalve een hogere investeringssom voor de bedrijven tot een verslechtering van de concurrentiepositie, althans zolang machines van buiten Europa niet aan deze eisen hoeven te voldoen.

Meer hybrides, meer gebruik van data en overige trends

Sinds 2008 komen er meer hybride types op de markt (zie foto op volgende pagina), die het brandstofverbruik nog verder zullen drukken. De efficiency van de machines krijgt ook een impuls van de 'Big Data' die door de meetapparatuur van onder meer brandstofverbruik en GPS data wordt opgeslagen en geanalyseerd.

In de toekomst zullen chauffeurs hun machines aansturen met voice control in plaats van een joystick en zullen er ook meer machines zonder chauffeur komen. Ook komt er meer hydraulische apparatuur, wordt het materiaal steviger (composiet), het design strakker en zal de levensduur van machines toenemen.

Langzaam herstel bouw in 2015

ING Economisch Bureau verwacht dat de bouwproductie in 2015 evenals in 2014 groeit met 2,5% (tabel 2). Het volume ligt echter nog ruim onder de piek van 2008. Gunstig is dat het vertrouwen van bouwers eind 2014 veel beter is dan eind 2013 en dat de orderboeken beter gevuld zijn (figuur 2).

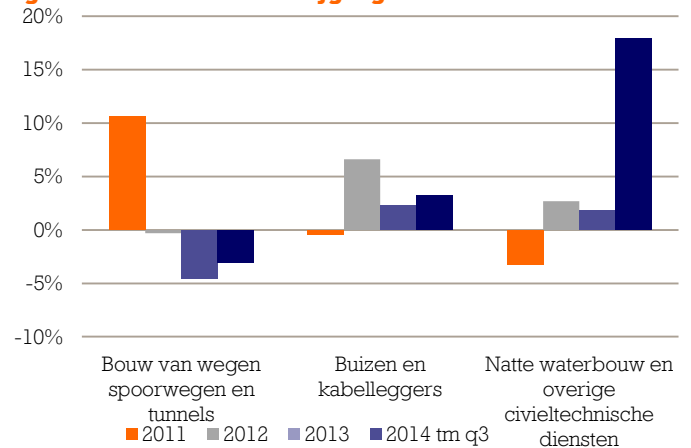
Omzetgroei infra vooral in natte waterbouw

De meeste grote grondverzetmachines (voornamelijk graafmachines en wielladers) worden ingezet in de infrasector (GWW). In de eerste drie kwartalen van 2014 groeide de omzet van bedrijven die actief zijn in de infrasector met ruim 1,3% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Deze groei kwam vooral tot stand in het segment natte waterbouw en overige civieltechnische diensten (figuur 3). Dit komt onder andere door dat de baggeraars het goed doen en grote internationale opdrachten binnenhalen, zoals de aanleg van het tweede Suezkanaal en ook de nationale waterbouwprojecten vanuit het Deltafonds zijn toegenomen. De omzet van buizen- en kabelleggers blijft doorstijgen door de aantrekkelijke nieuwbouw van woningen in 2015.

Overheidsinvesteringen stagneren, overcapaciteit private markt

De omzet van wegenbouwers daalde in de eerste negen maanden van 2014. Provincies en gemeenten stonden op de rem met investeringen. Vooral op uitgaven aan wegen is bezuinigd. In 2014 kwam er 400 kilometer weg bij, in 2002 was dit nog ruim 1.000 kilometer. De private markt wordt gekenmerkt door overcapaciteit, prijsdruk en daardoor een steeds langer uitblijvend herstel.

Figuur 3 Flinkte omzetstijging in natte waterbouw

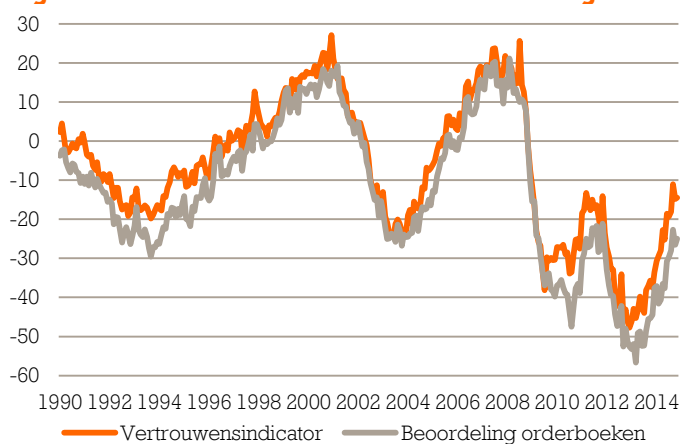
Bron: CBS, bewerking ING Economisch Bureau

Tabel 2 Bouwproductie naar deelsectoren (% j.o.j.)

	2013	2014	2015
Totaal bouw	-4,8%	2,5%	2,5%
Woningen & bedrijfsgebouwen (B&U)	-8,0%	2,5%	3,0%
Infrasector	-1,9%	2,0%	2,5%

Bron: CBS en ramingen ING Economisch Bureau

Figuur 2 Vertrouwensindicator bouw omhoog

Bron: CBS (cijfers t/m nov. 2014), bewerkt door ING Economisch Bureau

Meer weten?
Kijk op ING.nl/zakelijk
Of bel met

Adri Norder,
Assetspecialist ING Lease
06 5498 3093
Adri.Norder@ing.nl

Henk van den Brink,
Econoom
06 1930 3153
Henk.van.den.Brink@ing.nl

Volg ons op Twitter:

 [INGnl_Economie](https://twitter.com/INGnl_Economie)

Disclaimer

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichthouders aan de uitoefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overnemering van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.